

עבודה גופנפש יהודית ממשה למשיח

מתוך פרשת בהעלותיך

קנז. משה רבינו כולל הוא כל נשמות ישראל מצד התורה, ומשיח הוא כולל אותם מצד עצמן, מצד מחשבתן של ישראל הקודמת לכל¹. ומצד הפנימיות, הלא נשמתן של ישראל הוא שורש התורה ופנימיותה, והתורה בשביל ישראל נבראה², על כן "וגבה מאד"³ נאמר במשיח, גם ממשה⁴, ומכל מקום מצד התגלות התורה, הוא רק קרוב למעלת משה. מצד גדולת ערכה של נשמת משיח, הכוללת את עצמיות שרשן של ישראל, אין שום חוצפא יכולה לפגוע בקדושתו, והיא בזה מתעלה מגילוי התורה, שהיא צריכה דוקא בושה, שהיא הפך החוצפא, כדכתיב במתן תורה, "כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים, ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו"⁵, ודרשו חז"ל⁶ זו הבושה. ומשיח ממואב קאתי, דחציפה⁷ ואמרה מאב⁸, ולא די שלא פגמה בנשמתו, אלא שהיא מרחצתו, מואב סיר רחצי⁹. ובעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא¹⁰, ולא תוכל כלל להמעיט את השפעת קדושתו.

התעוררות קדושת משיח בנבואה באה על ידי אלדד ומידד, שנבאו על עסקי גוג ומגוג¹¹, ובזה נכללים כל עניני הארת משיח, וכל המסיבות הסובבות אותו. ותורה שבעל פה, שבדורות האחרונים מתהפכת לתורה שבכתב, היא באה מצדם, "והמה בכתובים"¹².

בזיהרא עילאה דאדם הראשון¹³ היה אורו של משה ואורו של משיח כלול כאחד, כי באמת נשמה אחת היא. על ידי נפילת העולם בחטא הקדום, נתרחק משה מלהאיר בתוך החוצפא, ופירש מן האשה¹⁴. הקדושה של דור המדבר תבעה את האחדות של זיהרא דאדם הראשון, ורצו שמשה דוקא יאכילם בשר¹⁵, ושיכנס להאיר בתוך החוצפא, ומשה אמר "האנכי הריתי את העם הזה"¹⁶, כלומר בתוך החוצפא אי אפשר לי להאיר. ונשאר קץ משיח סתום, ולא נתפרש בתורה. ואהרן ומרים הרגישו בדבר, וצוחו על הפרישה

1 בראשית רבה א, ד

2 קהלת רבה א

3 ישעיה נב, ג: הנה ישפיל עבדי: רום ונשא ונגבה מאד

4 ילקוט שמעוני ישעיה תעו

5 שמות כ, יז

6 דברים כ, א

7 זוהר ג, קפח, א

8 בראשית יט, לז

9 תהילים ס, י: מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי

10 סוטה מט, ב

11 סנהדרין יז, א: על כך שמשה אינו נכנס אלא יהושע נכנס, על מלחמת גוג ומגוג, ועל השלו שעתיד לרדת

12 במדבר יא, כו: וישארו שני אנשים במקנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ונבנח עליהם הרים והמה בכתבים ולא יצאו האקלה ויתנבאו

במקנה

13 זוהר א, לו

14 שבת פז, א

15 במדבר יא, ד

16 במדבר יא, יב

הזאת¹⁷, ומכל מקום לא הועילו להחזיר את משה להאיר בחוצפא, כי נשאר בענותותו. "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"¹⁸.

המנורה כוללת קדושת נשמת ישראל מצד עצמה, שנראית לכאורה חיצונה לגבי התורה שבקודש הקדשים, ובאמת היא מאירה לכל, והיא סוד עדות לישראל¹⁹, אלא שהיא יכולה להאיר בחוץ גם כן. גם קדושת נשמת ישראל מוארה היא מנשמת משה ביסודה העליון, אבל לא כפי ציורה שבפועל, על כן הייתה המנורה צריכה להיות מצוירת אצל משה, "כמראה אשר הראה ד' את משה"²⁰, אבל בפועל לא עלתה בידו לעשותה, כי אם, "כן עשה את המנורה", מי שעשה, מעשה שמים, על ידי תעלומתה של נשמת משה, מצד זיהרא עילאה דאדם הראשון, שכולל את האומה כולה ברוחניותה, ומצדה אין שום סיג ופגם בכל ישראל, "כולך יפה רעיתי ומום אין בך"²¹, לא כמו מצד הנבואה והתגלות התורה, שישנם מדריגות וחילוקים.

ולאחד אורו של משה באורו של משיח, צריכים לנפש הגר, שיסודה הוא יתרו, אבי הגרים שבאים להיות נלוים לישראל. ומשה אמר מפני כך ליתרו, "אל נא תעזוב אותנו והיית לנו לעיניים"²², וכמו "ותשב בפתח עיניים"²³ שאצל תמר, שהיה כדי לבראת אורו של משיח²⁴.

והעליות שהמעלות עולות, עד שיתדבקו ישראל, ועל ידם כל העולם, באורו של משיח, על ידי אורה של תורה, הוא האור הזורח בפרשת "ויהי בנסוע הארון"²⁵, שנכתב באמצע בין פורענות לפורענות²⁶. אורו של משיח, שאינו מתירא מחוצפא, לא מעזיבת התורה ובריחה מבית הספר, דבפסוק "ויסעו מהר ד'²⁷", ולא מהתאוננות והשפלה עד לכדי התאוות תאוה ותביעת בשר.

החוצצרות²⁸, קול מלאכותי, דומה לנשמת הגר, המחבר את הארת הקול של תורה עם השופר הגדול של הגאולה, ששם מאוחד הוא משה ומשיח, "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד'²⁹". והכל יגיע עד השופר הגדול, וד' אלהים בשופר, הידוע, יתקע³⁰, והמסע הולך הוא לחבר את השירותא, משה, עם הסיומא, משיח.

17 רש"י במדבר יב, ב

18 במדבר יב, ג

19 שבת כב, ב

20 במדבר ח, ד

21 שיר השירים ד, ז

22 במדבר י, לא

23 בראשית לח, יד

24 בראשית רבה פה, א

25 במדבר י, לה

26 רש"י, שם

27 במדבר י, לג

28 שם י, ב

29 תהילים צח, ו

30 זכריה ט, יד: ויה' עליהם יראה ויצא ככרך חצו ואדני ה' בשופר יתקע וקול בנסעות תימן: